

Noder og Unoder.

Musikere har til alle tider interesseret sig for notationssystemer som hjælp til at kunne huske melodier. Det første egentlige nodesystem med nodelinier kan netop i disse år fejre sit tusindårs jubilæum. Tillykke.

Den italienske kirkemusiker Guido af Arezzo var ophavsmand, og han kunne med tilfredshed fortælle kolleger, at hans kordrenge nu kunne synge nye melodier fejlfrit efter tre øvedage, hvor det tidligere havde krævet flere uger. Ting tager tid, og det varede nu fem-sekshundrede år, inden systemet i det væsentlige var udviklet til det, vi kender i dag. Et nodeblad er ikke mere musik, end en madopskrift er et måltid. Noderne viser imidlertid, hvilke toner der skal spilles, hvor længe de enkelte toner skal klinge og rækkefølgen, hvori de skal spilles, og det er jo nyttig viden. En computer med et nodeprogram kan spille en melodi lige efter noderne. Det lyder sjældent ophidsende, men giver da et indtryk af en melodi. En musiker, som spiller en melodi fra bladet uden at have mødt noderne tidligere, vil nok indledningsvis spille som en langsom computer, men han kan hurtigt lægge sin egen sjæl - og eventuelle dansere og medspilleres behov - ind i spillet, og så kan resultatet blive forførende musik.

Nogle spillefolk har let ved at få overblik over en side med noder, mens andre synes, at det er svært. De sidstnævnte foretrækker måske at lære nyt gennem gehørspil ved at lytte og spille med folk, der allerede kender musikken. Gehørspillere får musikken leveret med forbilledets fortolkning, men kan selvfølgelig efterfølgende udvikle en personlig stil.

Nodelæsere kaster sig derimod gerne over musik, som de på forhånd aldrig har hørt, og selv i gehørspilssituationer vil de helst samtidig have noder at se på. Derved bliver større dele af hjernen involveret i læringsprocessen, og musikken læres meget hurtigere, som det var tilfældet for Guidos kordrenge. Der er vel ingen gode nodelæsere, som derefter er tilfredse med blot at lire noderne af. Det personlige udtryk under hensyntagen til, hvad musikken skal bruges til, kan selvfølgelig ikke ignoreres.

Folk, der let læser noder, er ikke tilbøjelige til senere at lægge dem fra sig. Noderne fungerer som en ekstern hukommelse, og de kræver ikke megen opmærksomhed. Man kan godt følge med i, hvad medspillere, dansere og tilhørere foretager sig.

Ved store legestuer som for eksempel ved landsstævner har mange forspillere noder foran sig. Opgaven er krævende – jeg har selv prøvet

nogle gange. Man skal være velforberedt og opmærksom på mangt og meget, når dansen går. Så er det betryggende som forspiller ikke at skulle spekulere på, hvordan melodien til f. eks. valsen i en dans begynder. Et hurtigt øjekast løser problemet, inden det opstår.

Det vil næppe undre, når jeg nu fortæller, at jeg selv spiller mest frit med noder inden for synsvidde. Nogle melodier har jeg spillet så ofte, at jeg spiller dem sikkert udenad, og det repertoire, som jeg kunne klare uden noder, er nok større end, hvad jeg i hverdagen regner med, men som sagt: Jeg lever fint med noder. Selv hvis jeg improviserer, viser noderne mig, hvor jeg skal lande. Det sker, at noget skal spilles uden nodestativer på scenen. Det må man så respektere og ofre den nødvendige øvetid.

På kurser kan man af og til høre, at den musik, som læres gennem gehørspil, er særlig autentisk og værdifuld. Efter min mening er det en unode at fortælle folk sådan noget. Ved vaskeægte gehørspil står den nye spillemand blandt garvede spillefolk, som spiller musikken sikkert. Jeg har selv været i situationen, da jeg i 1987 i Tingtuti tog fat på spillemandsmusik. Jeg var på forhånd fortrolig med min klarinet, men fik først noderne efterhånden i løbet af nogen tid. Spillet gik alligevel over min forventning, men situationen var også ægte. På et kursus med indlagt gehørspil kender læreren den aktuelle melodi, mens en flok kursister prøver sig frem. Det er da til at finde ud af, men det er nu ikke let at finde melodien i det væld af forsøg, man hører sammen med sin egen prøven sig frem. Hvis læreren så hjælper til ved f. eks. at minde om, at anden reprise begynder med tonen G, så er gehørspillet endda for en stund indstillet.

Spillemandsmusik skal spilles ordentligt med et sundt drev, tav, musikersind eller hvad man nu vil kalde det. Resultatet tæller, men som i al anden pædagogik skal elever på spillemandskurser opmuntres til at finde de veje mod undervisningens mål, som virker bedst for den enkelte. Eleven har sit ansvar i den proces. Han skal frit kunne vælge fordelingen mellem gehør og nodelæsning, når repertoire skal udvides. Det ene er ikke mere lødigt end det andet.

Klaus Kaare Sadolin